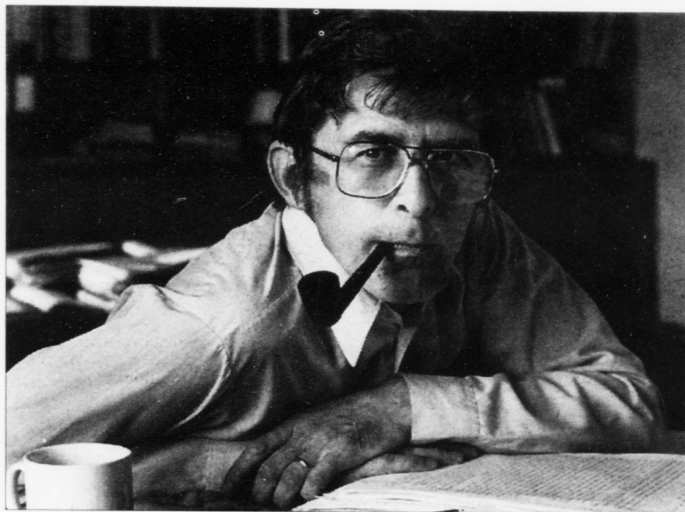

– Grundlógin er ein gomul dama og treingir til dagfóringar, men í grundini er ikki neyðugt við eini grundlóg. Og tá ið hon er har, so virkar hon best, tá tað ikki er brúk fyri at hyggja í hana, sigur Halgir Winther Poulsen, advokatur

Sveinur Tróndarson

– Ein grundlóg skal ligga í eini skuffu og ikki verða brúkt. Tá virkar hon best. Verður hon brúkt ferð aftaná ferð, so er tað tekin um at hon ikki er nóg góð.

Tað sigur Halgir Winther Poulsen, advokatur um grundlógina nú hon hevur 150 ára føðingardag í dag.

Tað er so øgiliga ymiskt hvussu tey einstøku londini velja at smíða sínar grundlógir og tí er eisini so ymiskt hvussu ein grundlóg virkar, sigur Halgir Winther Poulsen.

Sum dømi nevnr hann Ongland, sum onga grundlóg hevur.

– Men sivilisatióin ger, at fólk ið hevur ávis rættindi, sum í grundini ikki eru neyð-

ug at festa í nakra lóg. Rættindini eru bara har fyrri øll. Hinvegin gjørdur russar tað, at teir feldu niður í minsta smálat hvat fólk ið hevði rætt til. Men í praksis høvdu íbúgvarnir eingi rættindir, og tá nyttar litið at hava tey lógarfest, sigur hann

Verja móti embætismannaveldinum

Tað var Niels Winther, sum var ein tann heitasti talsmaðurin fyrri at fáa grundlógina setta í gildi í Føroyum.

Hann sá fyrri sær embætismenninar, sum høvdu so stórt vald, og tí var grundlógin ein møguleiki at verja borgararnar í samfelagnum móti ágangi frá embætismanninum.

Men er tann tíðin ikki

farin?

– Nei, tað haldi eg so avgjørt ikki. Embætismannaveldið gerst bara alsamt størri, so tað haldi eg ikki vit kunnu siga, sigur Halgir Winther Poulsen.

Ein trygdarlóg

Sum nevnt frammanfyri, so virkar grundlógin best tá ikki er brúk fyri henni.

Grundlógin er í sjálvum sær ein trygdarlóg, sum ásetur nakrar ávisar spællreglur. Men veruleikin er, at lógin er vörðin ein gomul dáma, og tí verður oftari og oftari sett spurnar tekin við um hon í ávisum førum er avlað.

– Danska grundlógin hevur ein trupulleika við mannarættindunum. Tey eru broytt nógv hesi seinastu

Hon verjir okkum móti embætismannaveldinum

Hon kom fyrri at verja okkum móti embætismannaveldinum, og tað ger hon enn tann dag í dag, men hon virkar best tá hon liggur í skuffuni og savnar dust, sigur Halgir Winther Poulsen, advokatur um føðingardagsbarnið

150 árin, og har hevur danska lógin ikki fylgt við. Men fólkatingið hevur bót um hetta við at seta evropeisku mannarættindareglurnar í gildi í Danmark, og alt lógarsmið verður gjørt við mannarættindareglunum í tankunum, og tað er eisini eitt tekin um at grundlógin er nóg við, tá hon loyvir slíkum, sigur Halgir Winther Poulsen.

Hann visir á, at bretar ikki vildu seta evropeisku mannarættindareglurnar í gildi í Bretlandi, og tað hevði við sær, at Bretland ofta var kært fyri mannarættindadómstólin. Úrslitið var, at staturin tapti ferð eftir ferð. Hesi støðni kundi staturin ikki liva við, og tí valdu teir, fyrri nokrum fáum árum síðani at taka við mannarættindareglunum.

– Eg rokni við, at ein føroysk grundlóg verður munandi meira nútímans enn tann danska er í dag, sigur hann.

– Eg rokni við, at mannarættindini fáa nógv meiri pláss í eini føroyskari grundlóg enn tey hava eitt nú í teirri dansku av tí einføldu orsök, at hon er nýggj, leggur hann afturat.

Men hann heldur ikki, at lógin skal brúkast til at geva neyv rættindi við.

– Um so er, at eitt nú sosial rættindi vera presiserað í lógini, so kann endin vera at hon verður torfør at umsitja, og tað merkir, at tað er vandi fyrri at hon skal broyttast javnan. Tað er ikki ætlanin við eini grundlóg, hóast eg haldi, at tað er í so torført at fáa dansku lógina broytta.

Halgir Winther Poulsen visir á, at amerikanska grundlógin er samansett á ein annan hátt, og at hon heldur ikki er so torfør at broyta.

Tað er øgiliga langt millum broytingar av dansku grundlógini, og treytirnar fyrri at fáa broytingar í-gjøgnum eru harðar.

– Danska lógin var broytt seinastu ferð í 1953, og tá brúktu teir arvarættin til trúnaða at egna við so at

hann roknar við.

– Eg rokni við, at ein føroysk grundlóg verður munandi meira nútímans enn tann danska er í dag, sigur hann.

– Eg rokni við, at mannarættindini fáa nógv meiri pláss í eini føroyskari grundlóg enn tey hava eitt nú í teirri dansku av tí einføldu orsök, at hon er nýggj, leggur hann afturat.

Men hann heldur ikki, at lógin skal brúkast til at geva neyv rættindi við.

– Um so er, at eitt nú sosial rættindi vera presiserað í lógini, so kann endin vera at hon verður torfør at umsitja, og tað merkir, at tað er vandi fyrri at hon skal broyttast javnan. Tað er ikki ætlanin við eini grundlóg, hóast eg haldi, at tað er í so torført at fáa dansku lógina broytta.

Halgir Winther Poulsen visir á, at amerikanska grundlógin er samansett á ein annan hátt, og at hon heldur ikki er so torfør at broyta.

Tað er øgiliga langt millum broytingar av dansku grundlógini, og treytirnar fyrri at fáa broytingar í-gjøgnum eru harðar.

– Danska lógin var broytt seinastu ferð í 1953, og tá brúktu teir arvarættin til trúnaða at egna við so at

siga. Umdømi hjá Knúti arvaprinssi var ikki gott og hjá børnum hansara var tað enn verri. Tí var lagt upp til at broyta grundlógina soleiðis at Margretha drottning gjørdist arvingur til trúnaða, og tað fekk fólk av húsi.

Hetta verður ikki gjørt í dag, og tí er kanska ein vandi fyrri at alt av fá fólk fara til eina fólkakrøvdu um at broyta grundlógina, og tað er kanska júst orsøkin til, at danskir politikarar aftra seg við at gera broytingar í grundlógini, heldur Halgir Winther Poulsen.

Tulkingar neyðugar

Líkamikið hvussu ein grundlóg verður smíð, so er eingin ivi um, at tað koma at verða stóður har neyðugt er við tulkingum, og tað heldur Halgir er í lagið.

– Um so er alt, sum hugsast kann verður sett í lógina, so verður hon torfør at umsitja. Tí skal eisini verða møguleiki at gera tulkingar, eins og tað er við tí dansku lógini í dag, sigur hann.

Men sum Halgir Winther Poulsen byrjar við at siga, ein grundlóg virkar best, tá hon liggur í eini skuffu og savnar dust. Tað skal helst ikki verða neyðugt at brúka hana yvirhøvur.

– Kenni tað ikki sum tað er mín grundlóg

– Vit eiga at ynskja dønum tillukku við at grundlógin er 150 ár, men eg kenni ikki grundlógina sum mína, tí hon er sett í gildi her, uttan at føroyingar vóru eftirspurdir, sigur Høgni Hoydal

Sveinur Tróndarson

– Hesin dagur er ikki øðrvísi fyrri meg enn aðrir dagar eru. Danir hátíðarhalda teirra grundlógardag, og tí eiga vit at ynskja teimum tillukku við, men eg kenni tað ikki sum tað er mín grundlóg. Og orsøkin er, at hon er sett í gildi í Føroyum uttan at fólk her býr fekk høvið til at siga ja ella nei, sigur Høgni Hoydal, landsstýrismaður í sambandi við at danska grundlógin, ella okkara grundlóg hevur 150 ára føðingardag í dag.

Hann visir á, at av tí, at fólk ið ongantíð er spurt, so kann ikki sigast at fólkatingið hevur fingið mandat frá føroyingum til at stýra, og mandati er grundleggjandi undir fólkaraðinum.

Tí vónar landsstýrismaðurin, at hetta fer at vera seinasti grundlógardagur undir heimastýrinum.

– Vit hava jú sett okkara egna grundlógarnavnd at gera okkara egna grundlóg, og eftir ætlanini skal arbeiði verða liðugt í seinasta lagið 1. juni næsta ár. Hóast lógin ikki er komin í gildi tá, kunnu vit vóna at hetta er seinasti grundlógardagur undir heimastýrisskipanini.

Stóran týðning fyrri Føroyar

Høgni Hoydal sigur, at eftir hansara meting, so hava flestu føroyingar tað sum hann – eiki serligt tilkynni til grundlógina.

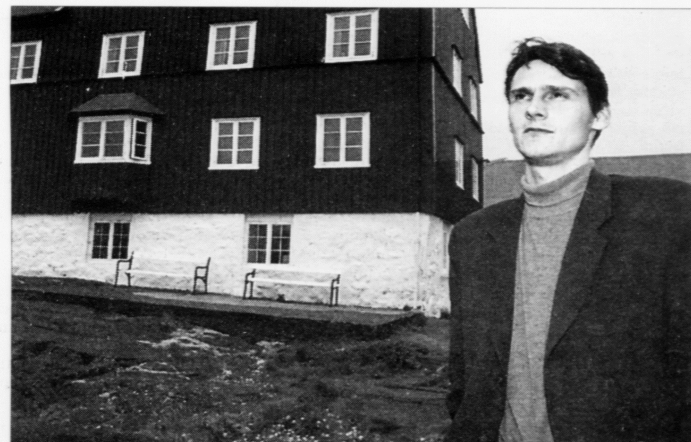
– Tá ein grundlóg verður smíð, verða tær grundleggjandi fortreytirnar fyrri

fólkaraðinum settar. Hetta er ein stór proses, sum alt samfelagið á ein ella annan hátt gerst partur av. Hesa proses hava vit ikki verið ígjøgnum, og tí er grundlógin ikki nakað, sum knýtur okkum nærri at hvør øðrum, sigur Høgni Hoydal.

Men alt hetta kann broytast við føroysku grundlógarnavndini og eini føroyskari grundlóg fyrri Føroyar.

– Grundlógarnavndin er farin til arbeiðis, og ta prosesina, sum eg nevndi í aðni fara vit nústæðni ígjøgnum. Tað vil siga, at tann lógin kemur at verða karmur um føroyska samfelagið og seta okkara rættindir, sigur Høgni.

Og tað metir hann ikki danska lógin hevur gjørt hóast hon er lýst at galda

– Fyri meg persónliga hevur grundlógin ongan týðning, tí hon er sett í gildi í Føroyum uttan at føroyingar eru eftirspurdir, sigur Høgni Hoydal, landsstýrismaður, sum heldur eina føroysk grundlóg fyrri føroyingar vera tað einasta rætta

fyrri alt ríkið.

Tillukku Danmark

– Hóast hon ikki hevur stórvægis at siga fyrri meg, ann-

að enn at tað er ein hálvur frídagur, so eiga vit kortini at ynskja dønum tillukku við degnum og vóna at teir eisini fara at ynskja okkum

tillukku, tá vit fáa eina grundlóg, sigur Høgni Hoydal at enda.